

чином, риторичні запитання – це лінгвістичні висловлювання, які мають зовнішню форму запитання, але виконують мовленнєву дію, відмінну від питальної. Отже, вони можуть бути лінгвістично інтегровані в поняття мовленнєвої дії. Однією з можливих концепцій є розуміння риторичних запитань як непрямих мовленнєвих актів та їх опис і визначення у такий спосіб. Перспективність таких досліджень полягатиме у визначення риторичного запитання як імпліцитного ствердження.

Список використаних джерел:

1. Bußmann, Hadumod (Hrsg.) (2002): Lexikon der Sprachwissenschaft. 3., aktualisierte und erweiterte Auflage. Stuttgart. 223
2. Pèrennec Marcel: Partikeln und rhetorische Fragesätze. In: Schecker, Michael (Hrsg.) (1995): Fragen und Fragesätze im Deutschen. Tübingen. 112.
3. Wunderlich Dieter (1976): Studien zur Sprechakttheorie. 1. Auflage. Frankfurt am Main. 181.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-281-7-14>

Дідур Л. С.

*викладач кафедри суспільних наук,
Одеський національний медичний університет*

МОВНІ ПОКРУЧІ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Освіта належить до найважливіших напрямів державної політики України. Позиціонуванням демократичної держави, інтелектуальним портретом українського народу, його душі є стовідсоткове функціонування державної мови, зокрема у закладах вищої освіти. Україна потребує не лише кваліфікованих фахівців, а й освічених людей, які на високому рівні володіють державною мовою, знаннями з історії і культури України; людей, які є носіями загального культурного багажу. Адже, молодіжна спільнота є фундаментом, основою майбутнього країни, її ідентичності та незалежності. Ми ж в свою чергу вбачаємо розроблення шляхів підвищення комунікативної потужності української мови та утвердження її державних позицій в освітньому просторі.

Термін «мовна ситуація» [2, с. 8] є одним з ключових у соціолінгвістиці й одночасно предметом її вивчення. Описом мовної

ситуації України займалися Я. Радевич-Винницький, В. Білецький, І. Дзюба, Л. Масенко, В. Радчук, Т. Ковальова та ін., праці яких містять визначення актуальних питань мовної політики, спрямованих на захист і підтримку української мови як державної. Також, Т. Бурда, Г. Залізник, А. Загнітко та І. Кудрейко, С. Соколова, О. Тараненко, І. Фаріон, О. Шульган та ін. дослідники своїми соціолінгвістичними дослідженнями наголосили на значущості проблеми сучасної мовної ситуації в Україні. Розвідки В. Демченка, Т. Кузнецової, Ю. Сапліна присвячені регіональним соціолінгвістичним дослідженням. Зокрема, питання державної мови у вищій школі України висвітлена у працях О. Куця, Л. Мацько, М. Пентилюк і тощо. Однак у вказаних дослідженнях недостатньо висвітлені питання формування мовленнєвої компетентності особистості для подальшої комунікаційної діяльності в тій чи іншій галузі життєдіяльності української держави, особливо після одержання вищої освіти.

З огляду на сьогоденню мовну ситуацію в закладах вищої освіти Одещини дорочним є розкрити зміст поняттю «мовної політики». З цього приводу слушно зауважує к.і.н., доцент Н. Терес: «Мовна політика – це сукупність ідеологічних постулатів і практичних дій, спрямованих на регулювання мовних відносин у країні або на розвиток мовної системи у певному напрямку. В державах з багатоетнічним складом населення мовна політика є складовою національної політики, має ідеологічне спрямування» [3, с. 174]. Ми погоджуємося з твердженням дослідниці, що «мова є самодостатнім явищем, проте її розвиток залежить від ідеологічного впливу, особливо, якщо він має спрямовану довготривалу дію».

Утвердження і розвиток української мови як базового елементу української державності є пріоритетом мовної політики України. Правовим підґрунтям утілення державної мовної політики в Україні є Конституція України; Рішення Конституційного Суду України від 14.12.1999 р. № 10-рп/1999 щодо застосування державної мови органами державної влади, органами місцевого самоврядування та використання її в навчальному процесі в навчальних закладах України; Закон України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» від 15.05.2003 р. № 802-IV; Рішення Конституційного Суду України від 28.02.2018 р. № 2-п/2018 щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про засади державної мовної політики»; Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25 квітня 2019 р. № 2704-VIII.

За роки Незалежності України дійсно було досягнуто значних успіхів в укріпленні української у статусі державної мови. Межа її

розповсюдження в разі збільшилася, це – і адміністрація, і освіта та наука, і преса, з'явилися більше україномовних видань, наукових підручників, у закладах вищої освіти було впроваджено обов'язковий іспит з української мови і обов'язковий курс ділового українського мовлення.

Загальновідомий факт, що одномовних та мононаціональних країн не існує, Україна не є винятком, – а є державою з поширеним явищем мовної асиміляції. Сучасна Одещина характеризується існуванням феномену двомовності, або, як це явище ще називають мовознавці, білінгвізмом. У латинській мові слово «білінгвізм» мало декілька значень, першими з яких були два: 1) двомовний, той, який говорить двома мовами; 2) той, що змішує дві різні мови, тобто спотворює, калічить мову. Науковиця О. Ахманова білінгвізм у своїх працях розглядає, як однаково вільне користування двома різними мовами [1, с. 120].

В. Сікорської у праці «Сучасний український білінгвізм як один із проявів міжкультурної комунікації робить висновок що: «...білінгвізм, будучи особливим явищем у сучасному суспільно-політичному житті країни, має як позитивні, так і негативні наслідки. А відтак, зважаючи на запити часу, слід використовувати іноземні мови для полегшення комунікативних процесів, але там, де доречно; тяжіти до чистоти рідної мови, яка має статус єдиної державної мови. Державна мова закріплена законом, про це свідчать сфери використання її в суспільному житті України. Однак зберегти процес впровадження української державної мови в усіх сферах суспільства буває вкрай складно при білінгвальній ситуації в державі...» [4, с. 29].

Саме тому, актуальністю нашого дослідження є функціонування державної мови в навчальному процесі вищої школи Одещини, з відображенням та роз'ясненням причин сучасного положення. Вивчення курсу «Ділової української мови» та «Українська мова за професійним спрямуванням» у закладах вищої освіти, є не стільки потребою, скільки необхідністю забезпечення професійної мовної підготовки майбутнього фахівця для повноцінного функціонування державної мови в різних сферах його майбутньої професійної діяльності, зокрема у державному управлінні. На жаль, дійсне мовне середовище у сфері вищої освіти здебільшого є двомовним. Специфіка існування української та інших мов у вишівській практиці потребує особливої уваги, оскільки молодь визначатиме мовну ситуацію в майбутньому. За роки Незалежності ми, все рівно, спостерігаємо двомовність освітнього простору в Україні, особливо в Одеській області.

Дивлячись на те, як сьогодні позиціонує престижність вживання та використання української мови в освітянському просторі, а також аналізуючи сучасний стан мовної політики у сфері освіти та мовне

Законодавство України про освіту, яке встановлює державні гарантії щодо автономії закладів освіти, – ми впевнено можемо стверджувати, що мовні практики та мовну поведінку учасників навчального процесу значною мірою можна регулювати на свій розсуд, оскільки освітня сфера виявляє у мовному питанні певну самостійність. Тому, настановою є для кожного здобувача освіти, навчально-педагогічного працівника та керівника закладу освіти – збереження, розвиток та утвердження державної мови як національної ідентичності в системі української вищої школи, відіграє особливу роль у здобутті якісної освіти.

Список використаних джерел:

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Москва, 1968. 608 с.
2. Масенко Л.Т. Мовна ситуація України. *Незалежний культурологічний часопис «І»*. 2004. № 35. С. 8-19.
3. Терес Н.В. Мовна політика в Україні в умовах парламентських виборів 2012 року. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio K – Politologia Vol 21*. 2014. No1. S. 173-186.
4. Sikorska V. Yu. MODERN UKRAINIAN BILINGUALISM AS ONE OF THE MANIFESTATIONS OF INTERCULTURAL COMMUNICATION. 2021. *Monographic series «European Science»*. Book 4. Part 8. S. 21-30.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-281-7-15>

Karachova D. V.

Candidate of Science in Philology, Associate Professor at the Department of Business Foreign Language and Translation, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»

THE TRANSLATOR'S MASTERY IN THE FIELD OF INTERCULTURAL COMMUNICATION

Problem statement. In the field of intercultural language exchange, various factors are involved to contribute to the understanding of interlocutors and the ideological and aesthetic wealth of the country/culture from which they originate. In real-time dialogue, such as international conferences, negotiations, meetings, etc., the skill of the translator is to stay one step ahead of the speaker's communicative intentions. To master this, he acquires